

ΜΕΤΑ ΤΟΝ 2^ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΩΝ ΝΙΚΗΤΩΝ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Ο ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΩΝ ΝΙΚΗΤΩΝ

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΣΕ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

- ▶ Οι διαφορές μεταξύ των συμμάχων είχαν ήδη αρχίσει πριν την ήττα του Άξονα
- ▶ Κάποιοι ήδη διέβλεπαν τον ανταγωνισμό ανάμεσα
 - ▶ Στη σοσιαλιστική Ανατολή (ΕΣΣΔ)
 - ▶ Στη φιλελεύθερη Δύση (ΗΠΑ, Αγγλία, Γαλλία κλπ.)

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

➤ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944. ΣΤΑΛΙΝ (ΕΣΣΔ) ΚΑΙ ΤΣΩΡΤΣΙΑ (ΑΓΓΛΙΑ) (χωρίς τις ΗΠΑ), κατανέμουν την επιρροή τους στη Νότια Βαλκανική:

ΑΓΓΛΙΑ

ΕΣΣΔ

«ΚΑΤ' ΙΣΟΜΟΙΡΙΑ»

ΕΛΛΑΔΑ

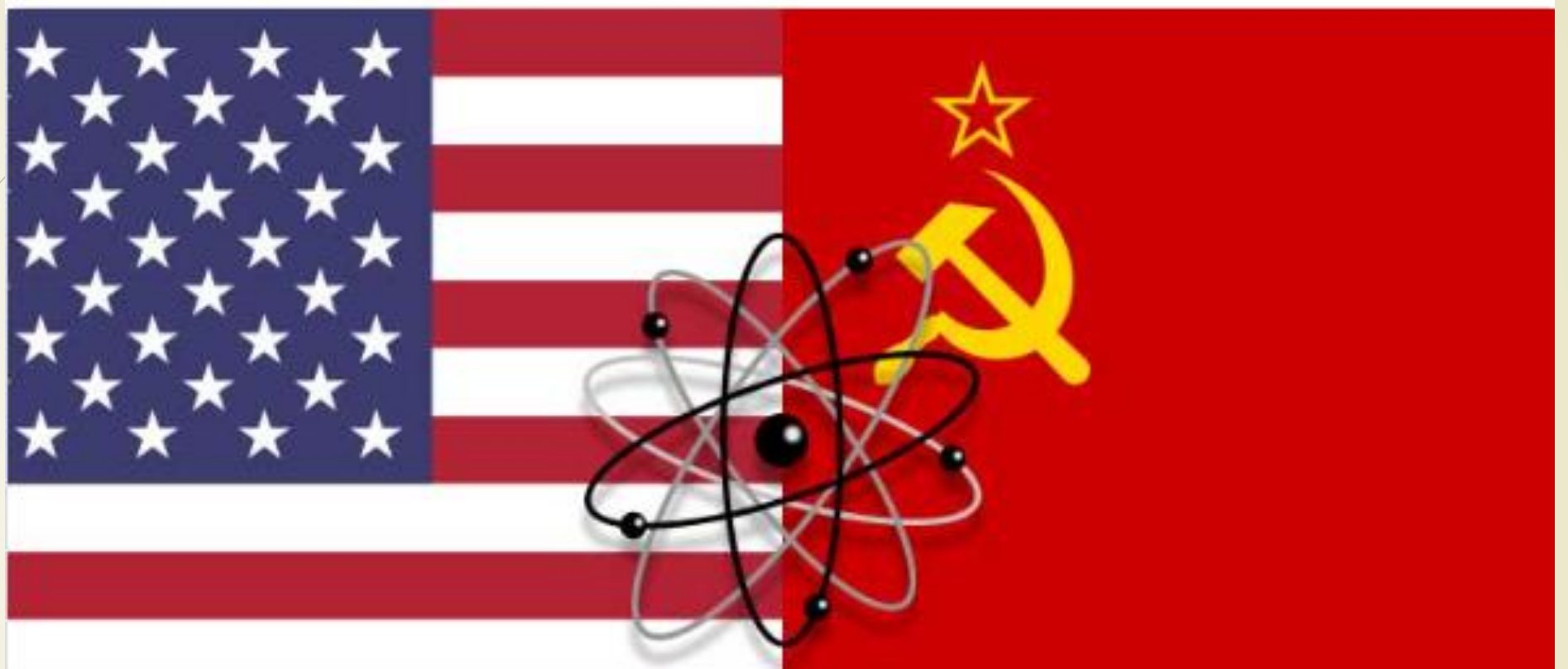
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΓΙΑΛΤΑΣ (4-11.2.1945)

- Οι τρεις μεγάλες δυνάμεις συνέρχονται σε συνδιάσκεψη στη Γιάлта της Κριμαίας
- Τσόρτσιλ (Αγγλία), Ρούσβελτ (ΗΠΑ), Στάλιν (ΕΣΣΔ)
- Φαίνονται έντονοι οι τριγμοί στο συμμαχικό οικοδόμημα
- Αρχικά συμφωνούν, στις χώρες που ελευθερώνονται:
 - 1. Να συγκροτηθούν προσωρινές κυβερνήσεις, αντιπροσωπευτικές όλων των τάσεων
 - 2. Στη συνέχεια, να γίνουν ελεύθερες εκλογές
- ΩΣΤΟΣΟ: Τα στρατεύματα της ΕΣΣΔ ήδη προέλαυναν στην Ανατολική Ευρώπη και τη Γερμανία
- Οι σύμμαχοι θεώρησαν ότι ο Στάλιν έχει καταπατήσει τη συμφωνία στη Ρουμανία και την Πολωνία
- ΙΟΥΛΙΟΣ 1945: Το θέμα συζητείται ξανά στη Συνδιάσκεψη του Πότσδαμ

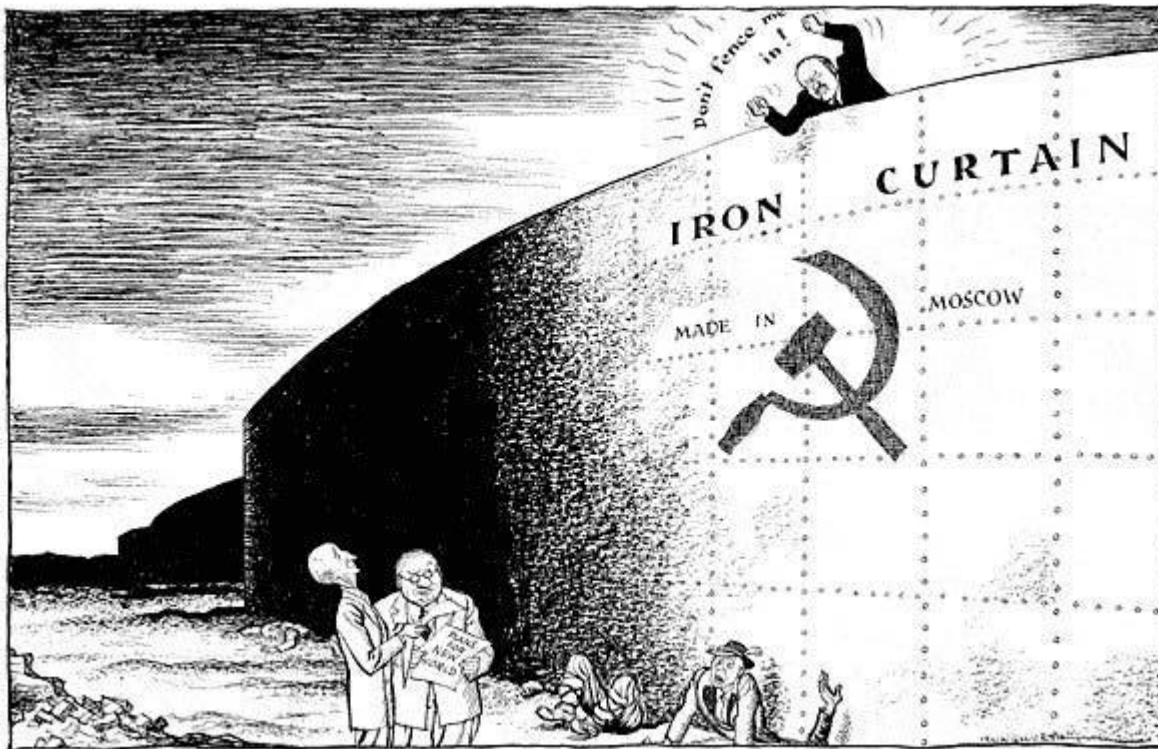

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ

- ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
- Θέλει να επιβάλει τον έλεγχό της στην Ανατολική Ευρώπη

- ΔΥΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ
- Αντίθετοι στην πολιτική της ΕΣΣΔ
- Δεν θέλουν να επεκταθεί δυτικά της Πολωνίας και νότια της Βουλγαρίας
- Ο Τσόρτσιλ μιλάει για «Σιδηρούν παραπέτασμα» (iron curtain) μεταξύ της υπό σοβιετική επιρροή ζώνης και της υπόλοιπης Ευρώπης
- Ρούσβελτ πεθαίνει. Διάδοχός του ο Χάρυ Τρούμαν
- Σκλήρυνση της στάσης των ΗΠΑ

Από τον Β΄ Παγκόσμιο στον Ψυχρό πόλεμο

Η ανθρωπότητα εισέρχεται σε μια νέα περίοδο ανταγωνισμού πριν καλά καλά διατυπωθούν οι όροι της ειρήνης

«Συλλογιζόμουν ότι η ειδυλλιακή Πλάκα είναι το μέρος όπου έγινε η πρώτη μάχη του Δυτικού και του Ανατολικού κόσμου»

Γιώργος Σεφέρης

The Iron Curtain

The militarised border that divided Europe from 1952 to 1989

Sources: AFP, "Histoire du XXe siècle" by S. Bernstein and P. Milza

© AFP

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ

«Συλλογιζόμουν ότι η ειδυλλιακή Πλάκα είναι το μέρος όπου έγινε η πρώτη μάχη του Δυτικού και του Ανατολικού Κόσμου»

Γιώργος Σεφέρης

ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΧΑΣΜΟΣ

- Η διαίρεση μεταξύ των Ελλήνων θα είναι αντανάκλαση της ευρύτερης αντιπαράθεσης που χαρακτηρίζει το β' μισό του 20ού αιώνα:

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ – ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

- «Δυτικό» πρότυπο
- ΗΠΑ, Δυτική Ευρώπη

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

- «Ανατολικό» πρότυπο
- ΕΣΣΔ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ για τη μεταπολεμική πορεία της Ελλάδας - Διατυπώνονται ήδη από το 1943

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

- Οι δημοκρατίες του δυτικού κόσμου (ελεύθερη οικονομία, κοινοβουλευτικό σύστημα)
- ΥΠΕΡ:
 - Η εξόριστη ελληνική κυβέρνηση
 - Ένα μέρος των αντιστασιακών οργανώσεων

ΥΠΑΡΚΤΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

- Σοσιαλιστικό κράτος, τύπου ΕΣΣΔ (κρατικά ελεγχόμενη οικονομία, κράτος ελεγχόμενο από την εργατική τάξη – σοβιέτ)
- ΥΠΕΡ:
 - ΕΑΜ/ΕΛΑΣ (η ισχυρότερη αντιστασιακή οργάνωση) κλίνει όλο και περισσότερο υπέρ αυτής της λύσης

ΟΙ «ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ» της Ελλάδας

(διαφορετικός στρατηγικός προσανατολισμός, παρά τους βραχυπρόθεσμους τακτικούς στόχους)

ΕΞΟΡΙΣΤΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

- Υπό τον Βασιλιά και τους πολιτικούς που είχαν διαφύγει στο Κάιρο
- Αναγνωρισμένη κυβέρνηση από τους συμμάχους

ΠΕΕΑ (ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ)

- «Η κυβέρνηση του βουνού» – πολιτικό παράγωγο του ΕΑΜ
- Ιδρύεται τον Μάρτιο του 1944 στην ορεινή Στερεά Ελλάδα

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ

- Προσωρινός πρωθυπουργός ο Γεώργιος Παπανδρέου
- Περιλαμβάνει στην εξόριστη ελληνική κυβέρνηση εκπροσώπους όλων των πλευρών

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΚΑΖΕΡΤΑ (26 ΣΕΠ. 1944)

- Μεταξύ
 - Συμμαχικών δυνάμεων
 - Ελληνικών πολιτικών και στρατιωτικών δυνάμεων (συμμετέχουν ΕΑΜ/ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ)
- Συμφωνούν να αναθέσουν τη στρατιωτική διοίκηση της Ελλάδας στον βρετανό στρατηγό Σκόμπυ

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

- 12 Οκτωβρίου 1944
- Ακολουθείται από ενδοκυβερνητικές διαφωνίες
- Παρατήσεις από την κυβέρνηση των υπουργών που προέρχονταν από το ΕΑΜ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ (Δεκέμβριος 1944)

ΦΙΛΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΙ
- Μικρό τμήμα Ελλ. Στρατού
Χωροφυλακή
Βρετανικό εκστρατευτικό
σώμα

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ

- Η σύγκρουση γίνεται στην καρδιά της Αθήνας
- Αιματηρή σύγκρουση με πολλά θύματα
- Επικρατούν οι φυλοκυβερνητικοί.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ 12 ΦΕΒ. 1945

- Προβλέπει
 - τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών
 - Δημοψήφισμα για το πολιτειακό ζήτημα

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΟΤΑΝ ΜΕ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ;

- Οι σύμμαχοι μετά τον τερματισμό των επιχειρήσεων καλούνται να διαμορφώσουν τους όρους της ειρήνης
- Προτεραιότητα: Το μέλλον της ηττημένης Γερμανίας
 - Ποιος κατέχει τη Γερμανία; Θα διαμελιστεί;
 - Ποιες θα είναι οι πολεμικές αποζημιώσεις;
 - ΑΡΧΙΚΑ: Διαίρεση της Γερμανίας σε τέσσερις ζώνες κατοχής:
 - ΑΝΑΤΟΛΗ: 40% του εδάφους: ΕΣΣΔ
 - Υπόλοιπη: Ζώνες ΗΠΑ, ΑΓΓΛΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ
 - Βερολίνο: νησίδα υπό πολυμερή κατοχή

ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ

- ▶ Πώς θα λειτουργήσει (πολιτικά και οικονομικά) μια γερμανική διοίκηση;
- ▶ Πώς θα καταβληθούν οι πολεμικές αποζημιώσεις της Γερμανίας προς τους Συμμάχους;
- ▶ Τζορτζ Μάρσαλ (Υπ. Εξωτερικών ΗΠΑ, 1947): Δεν μπορούμε προς το παρόν να επιδιώκουμε την ενοποίηση της Γερμανίας. Οφείλουμε να πράξουμε ό,τι είναι δυνατόν στην περιοχή όπου η επιρροή μας είναι αισθητή

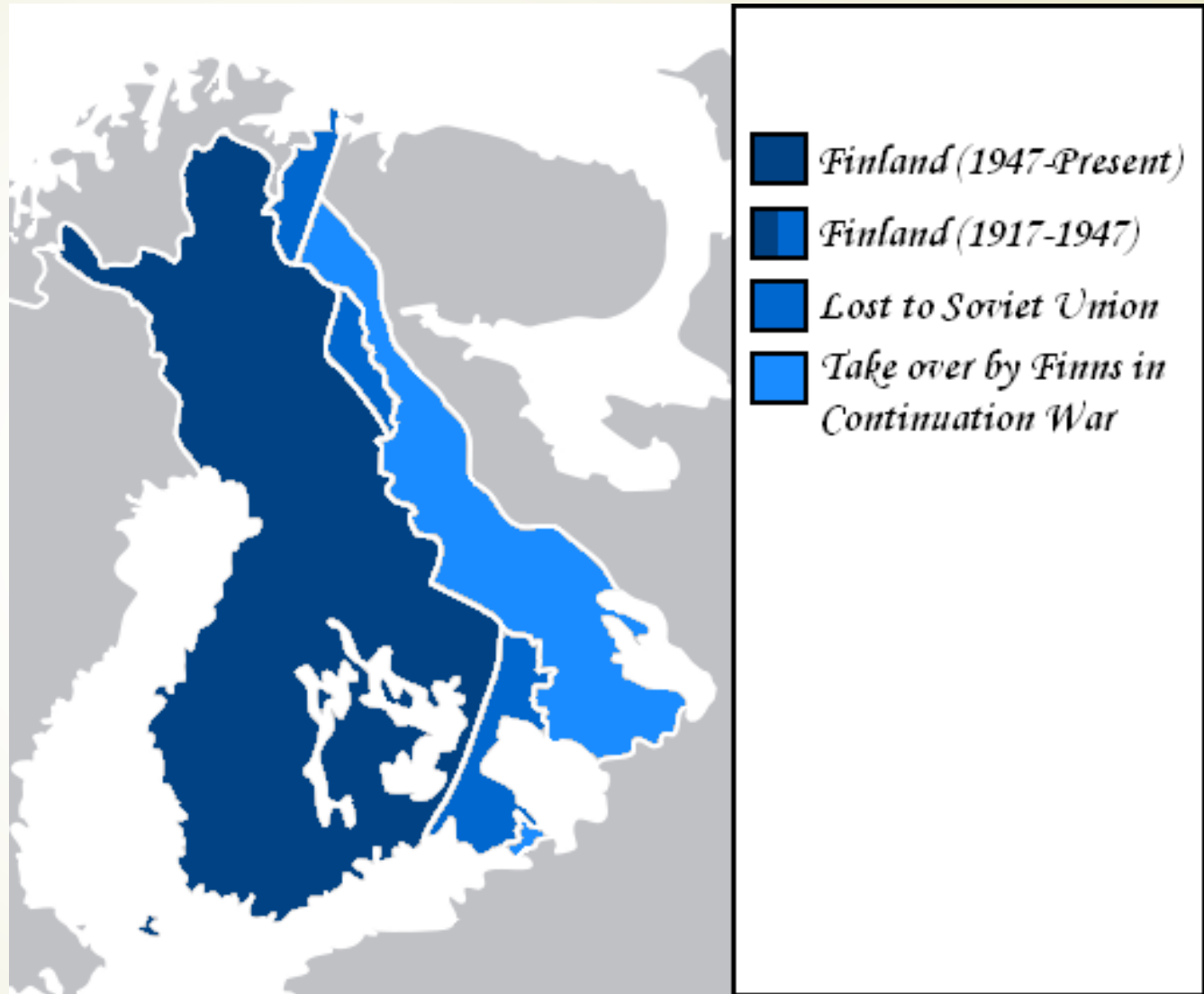
Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ...

- ▶ Διαμορφώνονται νωρίς τα όρια της μεταπολεμικής Γερμανίας
- ▶ Στη Δύση όχι ουσιαστικές μεταβολές
- ▶ Στην Ανατολή:
 - ▶ Τα σύνορα της Πολωνίας μετακινούνται 200 χλμ. προς τα δυτικά
 - ▶ Ανατολικότερα, εδάφη που κατείχε η Πολωνία ενσωματώνονται στην ΕΣΣΔ

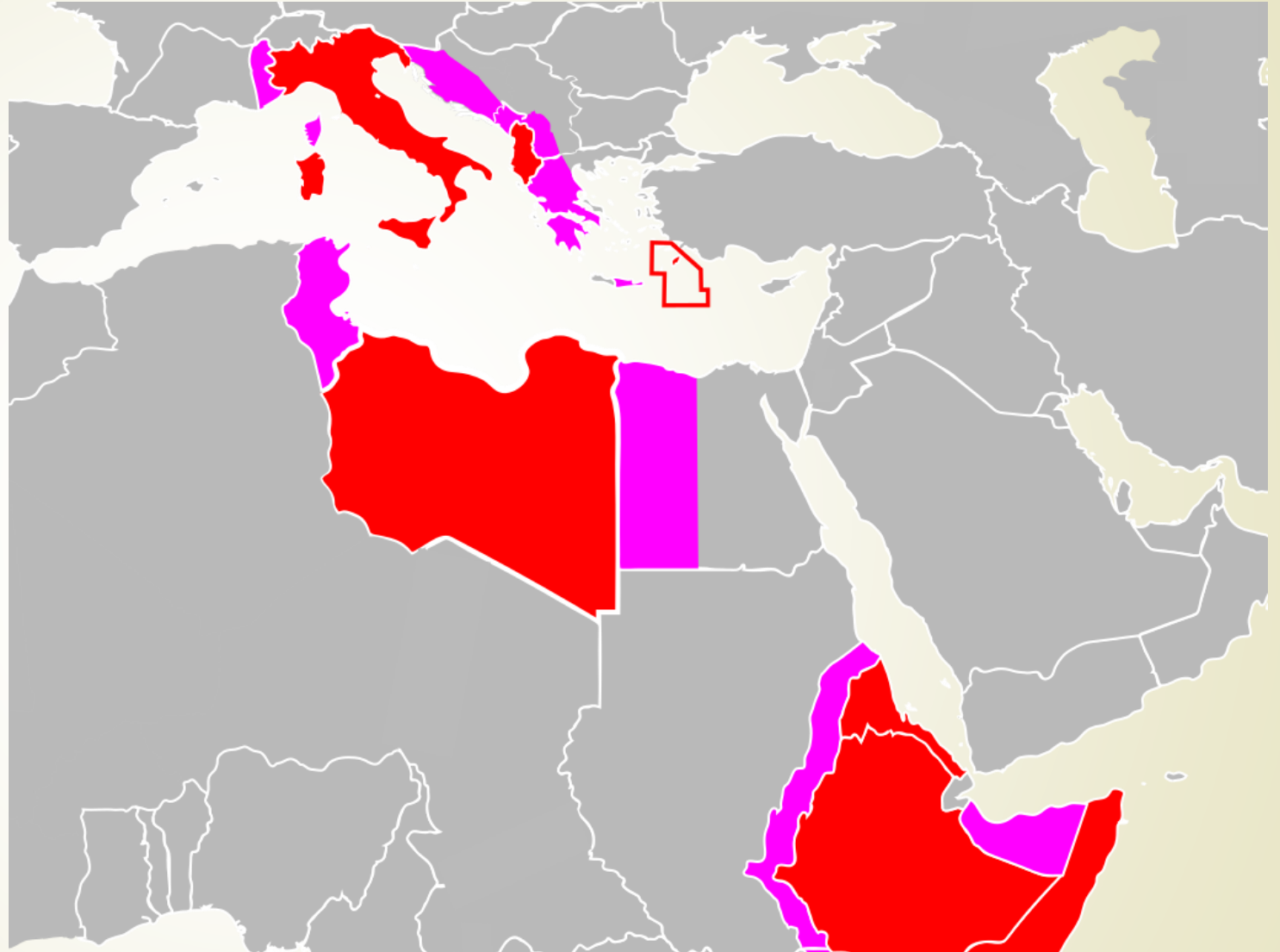
... ΚΑΙ ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΣΤΟΝ 2^Ο ΠΑΓΚ. ΠΟΛΕΜΟ;

- 1944: Φινλανδία, Ρουμανία, Βουλγαρία: Είχαν υπογράψει ανακωχή με την ΕΣΣΔ, και ουσιαστικά είχαν υπαχθεί στον στρατιωτικό και πολιτικό της έλεγχο
- 1947: Συνθήκες στο Παρίσι που καθορίζουν τις τύχες των χωρών που είχαν συμμαχήσει με τη Γερμανία:
 - Ρουμανία, Βουλγαρία: το εδαφικό τους καθεστώς δεν διαφοροποιείται από το προπολεμικό (παραμένουν στη σφαίρα επιρροής της ΕΣΣΔ)
 - Φινλανδία, Ουγγαρία: Το καθεστώς τους ρυθμίζεται με τρόπο που ικανοποιεί την ΕΣΣΔ

Η ΙΤΑΛΙΑ

- Διαφορετική τύχη από τους άλλους συμμάχους.
- Υποχρεώνεται να παραιτηθεί από:
 - Αιθιοπία
 - Αλβανία
 - Δωδεκάνησα

ΙΑΠΩΝΙΑ

- Συνθήκη του Αγ. Φραγκίσκου (1951)
- Η Ιαπωνία παραιτείται:
 - Από εδάφη της Ασίας
 - Από τη νήσο Σαχαλίνη
 - Από την Ανταρκτική
 - Από τις νότιες κτήσεις της στον Ειρηνικό
- Απαλλάσσεται από άμεση καταβολή του συνόλου των πολεμικών επανορθώσεων
- Τη συνθήκη ΔΕΝ υπέγραψαν ΕΣΣΔ, Ινδία, Κίνα
- 1951: Συμφωνία Ασφαλείας με τις ΗΠΑ – Σταθερές σχέσεις φιλίας και συνεργασίας

ΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- 7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1948
- Ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα
- Η πράξη ανταποκρινόταν πλήρως στην αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών (90% του πληθυσμού ελληνικός)
- Δεν εφαρμόστηκε η ίδια αρχή στη Βόρειο Ήπειρο (Αλβανία) και την Κύπρο (παραμένει στη Βρετανία)
 - Οι Άγγλοι ήθελαν να διατηρήσουν ακέραιη τη βρετανική Αυτοκρατορία
 - Οι Έλληνες βρέθηκαν σε αδυναμία, παρόλο που ήταν σε εσωτερική διαμάχη
 - Η μεταπολεμική πραγματικότητα ήταν λιγότερο ευνοϊκή από την αισιοδοξία για έναν καλύτερο μεταπολεμικό κόσμο

Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

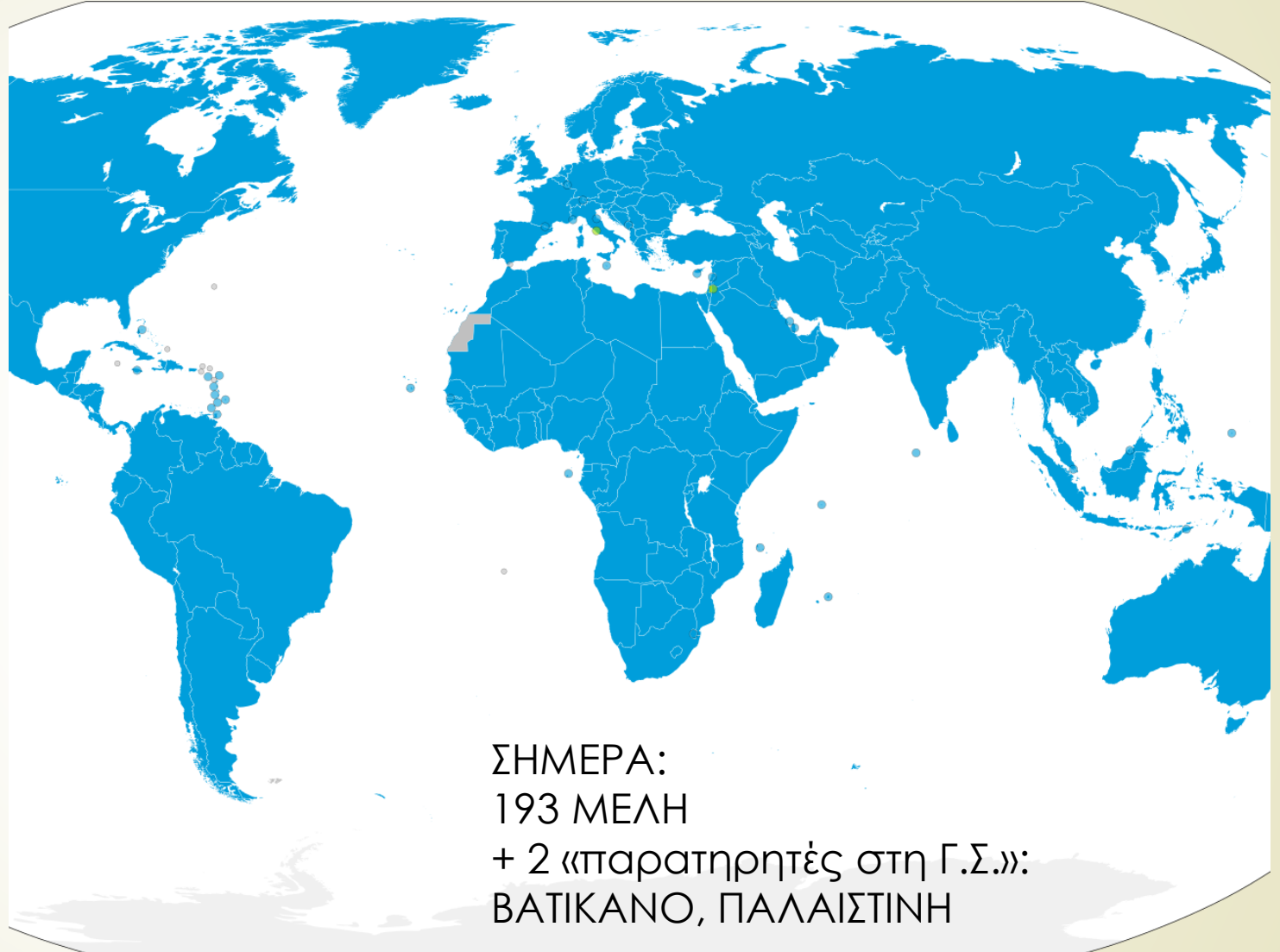
Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- Η καταστροφή του πολέμου είχε δείξει τις αδυναμίες της Κοινωνίας των Εθνών (=προπολεμικός διεθνής οργανισμός) για να εξασφαλίσει την ειρήνη και τη δικαιοσύνη στις διεθνείς υποθέσεις
- 1945: ΙΔΡΥΕΤΑΙ Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
- Συμμετέχουν 50 χώρες που πολέμησαν τον Άξονα, μεταξύ τους και η Ελλάδα

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

- Ο καταστατικός του Χάρτης αποτελεί υποχρεωτικό Διεθνές Δίκαιο
- ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ:
- Κυρίαρχη ισότητα μεταξύ των κρατών
- Απαγόρευση χρήσης βίας (παρά μόνο σε περιπτώσεις άμυνας)

ΒΑΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΟΗΕ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Το ισχυρότερο όργανο: Ασχολείται με προβλήματα που μπορεί να οδηγήσουν στη διατάραξη της ειρήνης
- Μπορεί να λάβει αποφάσεις που δεσμεύουν τα κράτη μέλη
- 5 ΜΟΝΙΜΑ ΜΕΛΗ: ΗΠΑ, ΕΣΣΔ (σήμερα Ρωσία), Βρετανία, Γαλλία και ΚΙΝΑ'
- Τα υπολοιπα μέλη, μη μόνιμα
- Για να ληφθεί απόφαση πρέπει να την έχουν ψηφίσει και τα 5 μόνιμα μέλη.
- Τα μόνιμα μέλη έχουν το δικαίωμα του βέτο (αρνησικυρία)

ΑΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΗΕ

- Unicef: Ασχολείται με την προστασία και την περίθαλψη των παιδιών
- UNESCO: ασχολείται με την πολιτιστική κληρονομιά

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

- Συχνά οι «μεγάλες δυνάμεις» κάνουν κατάχρηση του δικαιώματος του βέτο και έτσι ο ΟΗΕ αδρανοποιείται ουσιαστικά, δεν μπορεί να παρέμβει
- Σε πολλές διεθνείς συγκυρίες (π.χ. Κυπριακό) δεν έχει κατορθώσει να διαχειριστεί με επιτυχία τα προβλήματα
- Ωστόσο στο πλαίσιο του ΟΗΕ γίνονται προσπάθειες για να μειωθούν οι εντάσεις και να συνειδητοποιηθεί η ανάγκη για ειρήνη...

